

U S N E S E N Í

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Lenky Bursíkové a soudců Kryštofa Horna a Jana Peroutky ve věci

navrhovatelky: **M. Ch.**

bytem X

proti

odpůrcům:

1. Krajský úřad Středočeského kraje

sídlem Zborovská 81/11, Praha 5

2. SPD, Trikolora a PRO

za které jedná zmocněnkyně Mgr. M. Z., bytem X

**3. STAČILO! – SPOJENÁ LEVICE KSČM, ČSSD A ČSNS koalice
Komunistické strany Čech a Moravy, ČSSD – České suverenity sociální
demokracie a České strany národně sociální**

za které jedná zmocněnec C. S., bytem X

4. ANO 2011

za které jedná zmocněnkyně J. F., bytem X

5. STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ

za které jedná zmocněnkyně E. M., bytem X

6. SPOLU (ODS + TOP 09 + KDU-ČSL)

za které jedná zmocněnec Bc. L. T. P., bytem X

o návrhu na neplatnost voleb do Zastupitelstva Středočeského kraje konaných ve dnech 20. a 21. 9. 2024

takto:

I. Návrh se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Svoboda a přímá demokracie (SPD), politické hnutí, není osobou zúčastněnou na řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci a obsah podání účastníků

1. Navrhovatelka se návrhem doručeným soudem dne 1. 10. 2024 domáhala určení neplatnosti voleb do Zastupitelstva Středočeského kraje konaných ve dnech 20. a 21. 9. 2024 podle § 53 odst. 1 zákona č. 130/2000 Sb. o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o volbách do zastupitelstev krajů“), ve spojení s § 90 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

Shodu s prvopisem potvrzuje: Mgr. E. M.

2. Navrhovatelka pokládá za nezákonné, že ve volbách kandidovaly kromě politických stran i politická hnutí a koalice. Článek 5 Ústavy totiž stanoví, že politické soutěže se mohou účastnit pouze *politické strany*. Tím byla porušena rovnost kandidujících subjektů. Navrhovatelka navrhuje, aby soud prohlásil volby za neplatné.
3. Odpůrce 1 v pozici příslušného volebního orgánu, který vyhláší výsledek voleb [§ 90 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 11 odst. 1 písm. g) zákona o volbách do zastupitelstev krajů] ve vyjádření k návrhu uvedl, že podle § 20 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů mohou kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice. V poznámce pod čarou se odkazuje na zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, který stanoví zcela totožné podmínky jak pro politické strany, tak pro politická hnutí. Mimo odlišné formální označení mezi nimi není žádný rozdíl, navzdory dezinformacím vyznívajícím v opačném smyslu, které odpůrce 1 v poslední době zaznamenal ve veřejném prostoru. I podmínky pro registraci politické strany a politického hnutí jsou totožné. V tomto kontextu je třeba vykládat čl. 5 Ústavy ve spojení s § 20 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů. Odpůrce 1 uzavírá, že všechny volební subjekty, jejichž kandidátní listiny registroval, splňují podmínky § 20 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů. K žádnému porušení rovnosti kandidujících subjektů nedošlo.
4. K návrhu se dále vyjádřilo jako člen odpůrce 2 politické hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD). K návrhu uvedlo, že podle usnesení volebního senátu ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004-12, č. 354/2004 Sb. NSS, může soud vyhovět návrhu na neplatnost voleb jen v případě, že shledá nějakou protizákonnost, která má přímý vliv na výsledek voleb a zásadně jej zpochybňuje. Žádná z těchto podmínek nebyla naplněna, neboť fakt, že ve volbách kandidovala politická hnutí a koalice politických stran a politických hnutí, nepředstavuje nezákonnost. SPD navrhuje, aby soud návrh zamítl.
5. Ostatní odpůrci se k návrhu nevyjádřili.

Posouzení žaloby soudem

Splnění podmínek řízení

6. Podle § 90 odst. 1 s. ř. s. za podmínek stanovených zvláštními zákony se může občan, politická strana nebo nezávislý kandidát anebo sdružení nezávislých kandidátů a sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů návrhem domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování anebo neplatnosti volby kandidáta.
7. Soud ověřil, že návrh byl podán včas. Státní volební komise vyhlásila výsledky voleb sdělením ve Sbírce zákonů pod č. 276/2024 Sb. dne 24. 9. 2024. Podle § 53 odst. 1 poslední věty zákona o volbách do zastupitelstev krajů lze návrh na neplatnost voleb podat nejpozději do 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb. Podle § 61 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev krajů je lhůta určená podle dnů zachována, je-li poslední den lhůty učiněn úkon u příslušného orgánu, a to nejpozději do 16.00 hodin. Posledním okamžikem pro podání návrhu tedy byl pátek 4. 10. 2024 v 16.00 hodin. Návrh doručený soudu dne 1. 10. 2024 je tudíž včasný.
8. Soud dále ověřil, že byl návrh podán osobou oprávněnou. Podle § 53 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů je návrh oprávněn podat každý občan zapsaný do seznamu voličů ve volebním okrsku, kde byl člen zastupitelstva kraje volen. Soud si od

odpůrce 1 vyžádal výpis ze stálého seznamu voličů a ověřil, že navrhovatelka je v něm zapsána a ve volbách hlasovala. Návrh byl tedy podán osobou oprávněnou.

9. Návrh byl také podán soudu věcně i místně příslušnému a má i další zákonem požadované formální náležitosti. Soud tedy přistoupil k jeho věcnému projednání. O návrhu rozhodl soud bez nařízení jednání (§ 90 odst. 3 s. ř. s.).

Obecná východiska

10. Ustálená judikatura Ústavního soudu vychází z demokratického principu legitimacy veřejné moci, podle něhož je lid jejím zdrojem a v této roli se podílí na jejím ustavování cestou svobodných a demokratických voleb (čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 1 Ústavy). Pro volební soudnictví proto platí vyvratitelná domněnka, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Předložit důkazy k jejímu vyvrácení je povinností toho, kdo volební pochybení namítá (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04). Řízení ve věcech volebního soudnictví vychází z ústavního principu ochrany rozhodnutí, které vzešlo z vůle většiny vyjádřené svobodným rozhodováním a respektujícím práva menšiny. Úprava ověřování voleb je založena na předpokladu objektivní příčinné souvislosti mezi volební vadou a složením zastupitelského sboru nebo alespoň možné příčinné souvislosti (princip potenciální kauzality), přičemž možnou příčinnou souvislost nelze vykládat jako pouhou abstraktní možnost. Z čl. 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod vyplývá právo zvoleného kandidáta na nerušený výkon funkce po stanovené časové období. Rozhodnutí voličů může soudní moc změnit jen ve výjimečných případech, kdy vady volebního procesu způsobily nebo mohly prokazatelně způsobit, že by voliči rozhodli jinak a byl by zvolen jiný kandidát (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04, a ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. III. ÚS 3673/14).
11. Judikatura NSS (srov. např. usnesení ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004-12, č. 354/2004 Sb. NSS), vymezila v obecné rovině tři základní předpoklady pro vyhovění volební stížnosti: 1. nezákonnost, tzn. porušení některých ustanovení volebního zákona, popř. zákonů souvisejících; 2. vztah mezi touto nezákonností a zvolením kandidátů, jejichž zvolení je napadeno volební stížností a 3. zásadní intenzita této protizákonnosti, která ve svých důsledcích musí přinejmenším výrazně zpochybňovat volbu kandidátů. Podmínky pro vyhovění volební stížnosti byly dále zpřísněny novelou volebních zákonů provedenou zákonem č. 322/2016 Sb. Zásah volebního soudu již není podmíněn pouhou potencialitou vlivu zjištěné protizákonnosti na výsledek voleb, hlasování či volby kandidáta, nýbrž je nutné, aby porušení zákona výsledek skutečně ovlivnilo, a to hrubým způsobem (v podrobnostech viz body 19 až 23 usnesení NSS ze dne 15. 2. 2018, č. j. Vol 16/2018-33, č. 3717/2018 Sb. NSS).
12. Soud proto posuzoval, zda navrhovatelka předložila dostatečné důkazy, tedy prokázala existenci takových indicií, z nichž by plynuly významné pochybnosti o platnosti voleb.
Kandidatura politických stran, politických hnutí a jejich koalic je v souladu s právními předpisy
13. Navrhovatelka spatřuje nezákonnost v tom, že ve volbách kandidovaly mimo politických stran také politická hnutí a koalice politických stran a politických hnutí. Bez dalších podrobností uvádí, že tím došlo k porušení rovnosti kandidujících subjektů.
14. Podle čl. 5 Ústavy je politický systém založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.

Podle čl. 20 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod je zaručeno právo svobodně se sdružovat. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

Podle § 20 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů mohou kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice.

Podle § 1 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích mají občané právo se sdružovat v politických stranách a v politických hnutích.

15. Právní řád užívá jak pojem politická strana, tak pojem politické hnutí. Komentářová literatura se shoduje v tom, že rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím spočívá právě jen v jiném označení, neboť ve volebních zákonech ani v jiných právních předpisech se jejich znaky či postavení nijak neliší. Ze zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích vyplývá, že postavení politických stran a hnutí je naprosto stejné. Politické strany i politická hnutí podléhají registraci, vznikají a zanikají totožným způsobem, mají vůči státu totožné povinnosti a pro jejich činnost platí totožná omezení. Pro politické strany i pro politická hnutí platí totožná pravidla pro pobírání státních příspěvků a pro jejich hospodaření, přičemž hospodaření jak politických stran, tak politických hnutí podléhá dohledu *Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí*. Zkratka mezi politickým hnutím a politickou stranou není žádná odlišnost. Oba pojmy mají stejný obsah.
16. Důvod, proč jsou součástí právního řádu (nadbytečně) oba tyto pojmy, je tradiční, resp. historický: po roce 1989 totiž hrály zásadní roli politická hnutí, která nebyla založena na členském principu – např. Občanské fórum nebo Veřejnost proti násilí (SLÁDEČEK, Vladimír. Komentář k čl. 5. In: SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 67–68.). V období od 23. 1. 1990 do 31. 10. 1991 platil zákon č. 15/1990 Sb. o politických stranách, který stanovil pravidla fungování politických stran, která pro politická hnutí, jež tehdy byla právníky osobami – občanskými sdruženími, platila pouze *přiměřeně* (srov. § 8 tohoto zákona). Tento zákon byl však s účinností od 1. 11. 1991 nahrazen zákonem o sdružování v politických stranách a politických hnutích, který je (po řadě novelizací) účinný i v současnosti. V něm, jak již bylo řečeno výše, jsou podmínky pro politické strany a politická hnutí stanoveny zcela totožně. I důvodová zpráva k § 1 tohoto zákona deklaruje, že staví politické strany a politická hnutí *na roveň* [důvodová zpráva k zákonu č. 424/1991 Sb., [FS ČSFR 1990-1992, tisk 503, část č. 1 \(psp.cz\)](#)].
17. Podle některých názorů je pojem politické hnutí už jen prázdným pojmem bez jakéhokoli reálného obsahu. „*Pokud je [...] v současnosti některý subjekt označován jako politické hnutí a nikoliv politická strana, jedná se spíše jen o určitou politickou strategii a taktiku, která může mít význam v jeho politologickém hodnocení, nicméně z hlediska práva má zcela srovnatelné postavení jako politická strana.*“ (Šimíček, Vojtěch. Komentář k čl. 5. In: Podhrázký, M., Šimíček, V., Suchánek, R., Molek, P., Vyhnánek, L., Filip, J., Bahýľová, L. Ústava České republiky: Komentář. Nakladatelství Linde).
18. V tomto kontextu je třeba vnímat i čl. 5 Ústavy. Ačkoli se v něm hovoří o volné soutěži politických stran a politická hnutí v něm nejsou výslovně zmíněna, zjevně nebylo záměrem ústavodárce zabránit politickým hnutím (popř. koalicím, o nichž bude řeč vzápětí) v účasti

na politické soutěži. Tím spíše pokud v Listině základních práv a svobod, jež je součástí Ústavy v širším smyslu, týž ústavodárce zakotvil právo občanů společně se sdružovat v politických stranách a *politických hnutích*. Zákonodárce pak při vědomí toho, že politická strana a politické hnutí jsou dva různé výrazy pro totožnou věc, ve všech právních předpisech upravujících tuto problematiku bezvýjimečně užívá obou pojmů vedle sebe. Tak je tomu v již zmíněném zákoně o sdružování v politických stranách a v politických hnutích i v jednotlivých volebních zákonech, včetně § 20 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů, který umožňuje kandidaturu politickým stranám i politickým hnutím (a jejich koalicím).

19. Pokud jde o koalice, tento pojem není v zákoně definován. Podle komentářové literatury jde o účelová a víceméně neformální uskupení politických stran (hnutí) společně kandidujících ve volbách, které se jednoznačně na kandidátní listině jako koaliční označí s uvedením názvu koalice [srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 5. 1996, sp. zn. I. ÚS 127/96, a Langášek, T. Komentář k čl. 87 Ústavy. In: Rychetský, P., Langášek T., Herc, T., Mlsna, P. a kol. Ústava České republiky: Komentář. (Systém ASPI). Wolters Kluwer.]. Z návrhu není zřejmé, jak by měla kandidatura koalic narušit rovnost kandidujících subjektů. Ve vztahu ke koalicím lze zmínit jen to, že v krajských volbách se mandáty rozdělují kandidujícím politickým stranám, politickým hnutím nebo jejich koalicím, které získaly alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v kraji (§ 43 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů), přičemž tento stav platí od počátku účinnosti zákona o volbách do zastupitelstev krajů.
20. Soud shrnuje, že skutečnost, že vedle politických stran kandidují i politická hnutí, popř. koalice politických stran a politických hnutí, není v rozporu s právním řádem a ústavním pořádkem, nýbrž právě naopak. Tím pádem tato skutečnost nemohla narušit rovnost kandidujících subjektů, ani jakkoli jinak volby negativně ovlivnit.
21. Jen na okraj soud dodává, že odpůrce 1 vyslovil domněnku, že navrhovatelčiny obavy z narušení volební soutěže existencí politických hnutí mají původ v dezinformacích, z nichž má vyplývat, že politická hnutí mají oproti politickým stranám řadu výhod a platí pro ně určitá zjednodušení. Jak ovšem vyplývá z právě řečeného, není pravda, že by byla politická hnutí oproti politickým stranám jakkoli zvýhodněna. Politické strany i politická hnutí mají naprosto totožné podmínky pro účast v politické soutěži a rovnost kandidujících subjektů není nijak narušena tím, že některé jsou politickými stranami a jiné politickými hnutími.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

22. Návrh je nedůvodný. Proto jej soud zamítl.
23. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něž v řízení o neplatnosti voleb, neplatnosti hlasování nebo neplatnosti volby kandidáta nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

SPD není osobou zúčastněnou na řízení

24. Svoboda a přímá demokracie (SPD) se podáním doručeným soudem dne 10. 10. 2024 domáhala postavení osoby zúčastněné na řízení.
25. Osoby zúčastněné na řízení jsou podle § 34 odst. 1 s. ř. s. mimo jiné osoby, které mohou být na svých právech přímo dotčeny výrokem rozhodnutí soudu podle podaného návrhu, *nejsou-li účastníky* a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení

uplatňovat. Obecně není vyloučeno užití institutu osoby zúčastněné na řízení ve volebních věcech (usnesení volebního senátu ze dne 6. 11. 2018, č. j. Vol 76/2018-105).

26. V posuzované věci ovšem nejsou naplněny podmínky pro to, aby byla SPD osobou zúčastněnou na řízení. SPD ve volbách kandidovala nikoli samostatně, nýbrž jako součást koalice SPD, Trikolora a PRO, s níž soud jedná jako s odpůrcem 2. Svá práva uplatňuje SPD v rámci této koalice a jako člen účastníka uplatnila i své vyjádření k návrhu.
27. Soud proto výrokem III vyslovil, že SPD není osobou zúčastněnou na řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není kasační stížnost přípustná (§ 104 odst. 1 s. ř. s.).

Usnesení nabývá právní moci dnem vyvěšení na úřední desce soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.).

Praha 16. října 2024

Lenka Bursíková, v. r.
předsedkyně senátu